

Zabytki języka polskiego. Bogurodzica

1. Najstarszym polskim zabytkiem językowym jest **„Bulla gnieźnieńska”**. Jest to dokument wydany przez papieża Innocentego II w 1136 roku. Papież zatwierdza w bulli posiadłości arcybiskupstwa gnieźnieńskiego. W dokumencie pojawia się 410 nazw miejscowości i chłopskich imion. Niestety alfabet łaciński nie oddaje w pełni brzmień polskich słów. Jedna litera oddaje różne polskie głoski.
2. Najstarsze polskie zdanie czytamy w **„Księdze Henrykowskiej”** z 1227 roku. „Księga Henrykowska” to pisana w łacinie kronika założonego w XIII wieku klasztoru cystersów w Henrykowie koło Wrocławia. Na 24 stronie księgi odnajdujemy fragment dotyczący wsi Brukalicy. Dostał ją niejaki Bogwał, Czech, od śląskiego księcia Bolesława Wysokiego. Żona Bogwała zajmowała się tarciami zboża na żarnach. Mąż Bogwał powiedział do niej, co zapisano w „Księdze Henrykowskiej”: „Daj ać ja pobruszę, a ty poczywaj”. Co oznacza słowo „poczywaj”? Według wielu językoznawców wcale nie odpoczywaj, a podziwiał.
3. **„Psałterz Floriański”** to najstarszy istniejący polski przekład psalmów. Psałterz pochodzi z przełomu XIV i XV wieku. Tekst psalterza jest trójjęzyczny. Napisano go w łacinie, języku polskim i niemieckim. Kopiści pracowali niezależnie od siebie. Pierwsza część Psałterza miała być prezentem dla królowej Jadwigi, żony Władysława Jagiełły. Pracę przerwała śmierć królowej. Psałterz dokończono w Krakowie. Napisano go na pergaminie, liczy on 296 kart pięknie i bogato iluminowanych.
4. **„Kazania świętokrzyskie”**. Pochodzą z XIV wieku lub schyłku wieku XIII. Jest to zbiór 6 kazań. Pięciu fragmentów i szóstego kazania w całości. Prawdopodobnie Kazania Świętokrzyskie to odpis starszego tekstu.
5. **„Kazania gnieźnieńskie”**. Te powstały na początku XV wieku. Są to 103 kazania pisane w łacinie, ale na marginesie znalazły się dopiski w języku polskim. Kazania spisano w archidiecezji krakowskiej, a zrobił to Łukasz z Wielkiego Koźmina w Wielkopolsce. Słynął on z kazań głoszonych dla prostych ludzi w języku polskim. W tekście pełno jest wyrażen potocznych, sporo jest też powtórzeń.
6. Najstarszą pieśnią religijną w Polsce jest **„Bogurodzica”**. Najstarsza znana nam wersja pieśni pochodzi z 1408 roku. Są to dwie pierwsze strofy i przypisane do nich nuty. Do pierwszych dwóch zwrotek z czasem dodawano kolejne. Dziś „Bogurodzica” liczy ich ponad dwadzieścia.

Miejsce na Twoją reklamę
info: reklama@lykwiedzy.pl

Pierwsza strofa „Bogurodzicy” to apostrofa do Matki Bożej. Podmiot liryczny prosi, by Maryja stawiała się za nas u Jezusa.

Bogurodzica dziewicza, Bogiem sławiona Maryja

Pierwsze słowa są napisane w mianowniku w funkcji wołacza, dziś byśmy powiedzieli: Bogurodzico dziewico, Bogiem sławiona Maryjo!

U Twego syna Gospodzina

Czyli Pana.

Matko zwolena, Maryja!

Zwolena czyli wielebna.

Zyszczy nam, spuści nam.

Zyszczy – pozyskaj. Spuści – ześlij.

Druga strofa to prośba podmiotu lirycznego do Syna Bożego, by ze względu na Jana Chrzciciela wysłuchał modlitw i zesłał łaskę pobożnego życia i życia po śmierci.

Twego dzieła Krzciciela, Bożycze.

Bożycze – synu Boga.

Ustysz głosy, napętn myśli człowiecze.

Napętn myśli czyli spełnij myśli, pragnienia.

Słysz modlitwę, jąż nosimy.

Wysłuchaj modlitwę, którą nosimy.

Bogurodzica to arcydzieło poezji średniowiecznej z kilku powodów. W strofach znajdujemy sporo gier słownych. Język jest zwięzły, ale podniosły. Wiersz jest asylabiczny – w wersie nie ma jednakowej liczby sylab.

Miejsce na Twoją reklamę
info: reklama@lykwiedzy.pl